

ZANIMLJIV I VAŽAN RAD VINKE MITROVIĆ, KONZERVATORICE I RESTAURATORICE

AKO IMATE KUĆU U STAROJ GRADSKOJ JEZGRI EVO PRIRUČNIK KAKO ĆETE JE ODRŽAVATI

➔ Publikacija "Dioklecijanova palača i srednjovjekovna jezgra grada Splita – Priručnik za održavanje povijesnih građevina i postupanje u kriznim situacijama" praktični je priručnik namijenjena svim korisnicima stare gradske jezgre: stanarima, vlasnicima poslovnih prostora i svima onima koji u njoj rade i borave, a izdanje je dvojezično, na hrvatskom i engleskom

Damir Sarac

slobodnadalmacija.hr

Publikacija "Dioklecijanova palača i srednjovjekovna jezgra grada Splita – Priručnik za održavanje povijesnih građevina i postupanje u kriznim situacijama", autorice dr. sc. Vinke Marinković, konzervatorice-restauratorice Hrvatskog restauratorskog zavoda, praktični je priručnik namijenjena svim korisnicima stare gradske jezgre: stanarima, vlasnicima poslovnih prostora i svima onima koji u njoj rade i borave, a izdanje je dvojezično, na hrvatskom i engleskom.

- Uspostava ravnoteže između svakodnevnoga života, turizma, održavanja kulturne baštine i procesa upravljanja rizicima jedan je od najvećih izazova s kojima se danas susreću gotovo svi europski povijesni gradovi. Na području Hrvatske ta je tema još aktualnija nakon što je niz razornih potresa pogodio Zagreb, Sisak i Petrinju. Tijekom složenoga procesa obnove, koji još traje, otvorila su se dodatna pitanja o složenosti, financiranju i racionalnosti obnove kulturne baštine i povijesnih gradova. Uz to, pojavilo se i novo pitanje: uključivanje privatnih osoba i zajednice u taj proces - objašnjava dr. Marinković, koja na prvim stranicama priručnika odgovara na pitanja kako je nastala povijesna jezgra Splita, koje su njezine granice, kako su određene zone zaštite te njezina obilježja i vrijednosti. Autorica navodi obveze i prava vlasnika nekretnina u povijesnoj jezgri Splita, daje praktične prijedloge za održavanje nekretnina i upute za sanaciju ili uređenje zgrada u staroj gradskoj jezgri. U dodatku o

stambenoj arhitekturi povijesne jezgre Splita prikazani su oblici kuća u povijesnoj jezgri Splita, prepoznatljivi elementi oblikovanja vanjskog prostora i tradicionalni građevni materijal, a uz smjernice donosi i pojašnjenja pojedinih zakonskih okvira, ali i iznosi i mogućnost sufinanciranja pojedinih radova.

Zašto propada?

- Uzroci propadanja povijesne jezgre prije svega su u iznimnoj starosti materijala od kojega je građena, ali i u lošem održavanju. Proces starenja utječe na fizičke karakteristike materijala te oni postaju neotporni na vanjske utjecaje, manifestira se u luskanju i pucanju kamena, truljenju drva, koroziji metala, slabljenju vezivnih svojstava žbuke... Zbog tih procesa postupno propadaju krovovi, međukatne konstrukcije, stolarija i sljubnice, ali i cijele fasade, što utječe na stabilnost i funkcionalnost građevina. U najstarijem dije-

lu gradske jezgre, području Dioklecijanove palače, ti procesi su još izraženiji, a stabilnost zgrada je dodatno ugrožena jer su kuće građene na trošnoj antičkoj podlozi i nad antičkim podrumima.

Neodržavanju objekata i prostora nije pridonijela isključivo inertnost mjerodavnih službi ili vlasnika objekata kako se to često kolokvijalno smatra, nego razni složeni parametri. Ti parametri - ranjivosti isprepliću se i otežavaju ili onemogućuju redovite procese održavanja i sustavne obnove. Stara infrastruktura, pravno-imovinski problemi, velika mreža korisnika i multifunkcionalnost prostora, kao i složena administracija pravnih odredbi za zaštićene lokalitete samo su neke od ranjivosti stare gradske jezgre Splita - objašnjava dr. Vinka Marinković, dodajući kako su prema evidenciji događaja u posljednjih nekoliko godina opasnosti koje prijete povijesnoj jezgri Splita najčešće prirodne nepogode (potre-

Autorica upozorava kako nestručni zahvati održavanja mogu imati negativne efekte: u želji da produlje trajnost objekata, često se tradicionalni elementi i materijali zamjenjuju novim, lako dostupnim i jeftinijim, primjerice cement je zamijenio vapneni mort, a drvenu stolariju PVC prozori

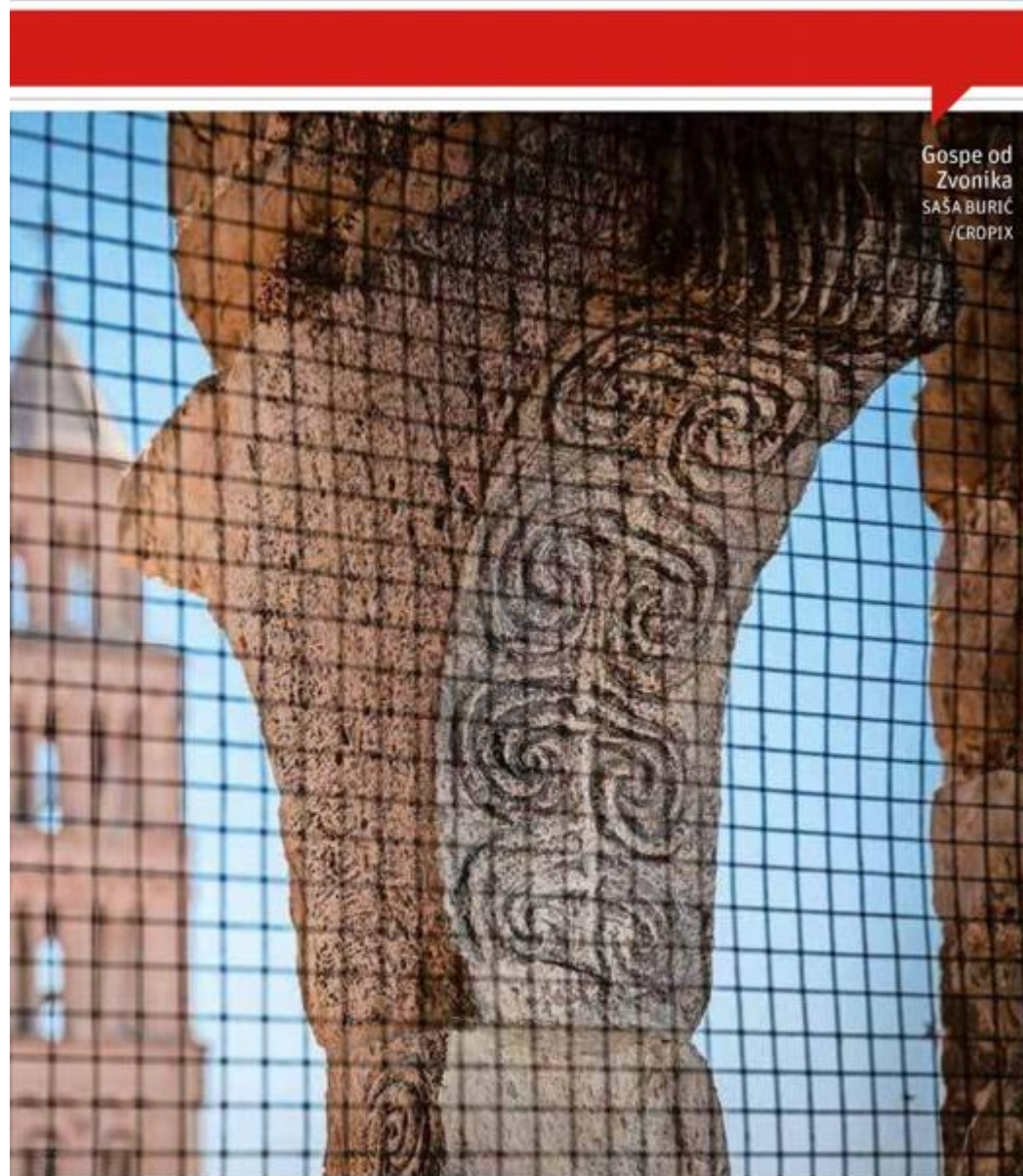
snost od pada većih komada fasade - žbuke, ali i od urušavanja cijele konstrukcije - tu maći dr. Marinković.

Nestručni zahvati

Autorica upozorava kako nestručni zahvati održavanja mogu imati negativne efekte: u želji da produlje trajnost objekata, često se tradicionalni elementi i materijali zamjenjuju novim, lako dostupnim i jeftinijim, primjerice cement je zamijenio vapneni mort, a drvenu stolariju PVC prozori. Time se negativno utječe na izvornost, tradicijsku i ekonomsku vrijednost objekta, ali i narušava autentičnost i ambijentalna slika cijeloga grada. Većina suvremenih materijala nekompatibilna je s tradicionalnima, što može prouzročiti nepotrebno opterećivanje strukture i njezino slabljenje u nepogodama; najbolji je primjer zamjena drvenih međukatnih konstrukcija armiranobetonskim pločama u povijesnim objektima, čime se opterećuju zidovi i temelji te se u slučaju nepogode poput potresa drastično smanjuje fleksibilnost i izdržljivost zgrade. Kao ranjivosti povijesne splitske jezgre dr. Marinković navodi zastarjelu infrastrukturu i tehničke sustave: vodovod, kanalizacija, elektroopskrba, odvodi za vodu i ostali tehnički sustavi većine zgrada u gradskoj jezgri nisu prilagođeni novom broju korisnika i suvremenim potrebama života ni klimatskim promjenama. Kilometri elektroinstalacija šire se zračno, brojni kabeli uopće više nisu u funkciji, a nitko ih ne uklanja. Ulice su uske i isprepletene, uglavnom pješačke, nepristupačne hitnim službama. Većina zgrada je građena kad je protupotrebno projektiranje bilo nepoznanica. Viši standard života te velik broj hotela i apartmana umnožio je broj kupaonica i potrošnju vode, a procjedne

Vinka Marinković, restauratorica HRZ i autorica Priručnika za održavanje povijesnih građevina

Gospe od Zvonika
 SAŠA BURIĆ
 /CROPIX

vode ugrožavaju temelje i antičke podrumne.

Ideja za pisanje

Neriješeni imovinskopravni odnosi, intenzivne promjene vlasnika i diobe nasljedstva utjecale su i na fizički izgled nekretnine: pojedini dijelovi zgrada su se rušili ili dograđivali, međukatne konstrukcije su se spuštale ili podizale, a otvori zazidavali, poništavali ili otvarali.

- Ideja za pisanje priručnika nastala je tijekom svakodnevnog rada, jer sam se kao konzervator-restaurator odavno susrela s raznim organizacijskim i administrativnim izazovima i problemima koji su karakteristični za staru gradsku jezgru. Pitala sam se, ako je meni kao stručnjakinji - iza koje stoji institucija - složeno provoditi radove, kako je tek osobama koje su manje upoznate sa svim procesima, a žele obnoviti ili održavati stambeni prostor? Priručnik je doživio svoj "forte"

Kako sačuvati kuće u staroj gradskoj jezgri?

Niz praktičnih savjeta i biljke mogu biti opasnost
 Dr. Marinković iznosi niz savjeta i prijedloga za održavanje nekretnina u povijesnoj splitskoj jezgri, upozoravajući na važnost periodičnog vizualnog pregleda zgrade, provjetravanja i sređivanja nagomilanog otpada po šufitima, čišćenja dimnjaka i oluka, uklanjanja vegetacije – posebice biljaka opasnih za zidane strukture poput pajasena, smokve ili kapara, propisno fugiranje zidova, održavanje stolarije i metalnih elemenata, čišćenje kamena... Također donosi upute za pravilno prikupljanje dokumentacije za sanaciju objekata u zaštićenoj zoni.

dok sam se stručno usavršavala na temu upravljanja rizicima u kulturnoj baštini na Ritsumeikan Sveučilištu u Japanu, gdje su me mentori ohrabрили i potaknuli na razradu ideje. Ubrzo nakon toga zatražila sam sredstva od Ministarstva kulture RH, te uz logističku podršku Grada Splita i Ravnateljstva Civilne zaštite izradila, pripremila i objavila priručnik. Priručnik u budućnosti planiramo razvijati i nadograđivati, a u suradnji s Gradom Splitu u planu su i tematske radionice za građane. Namjera je da priručnik bude u potpunosti dostupan i besplatan. Može ga se naći u PDF formatu na mrežnim stranicama Grada Splita i Hrvatskog restauratorskog zavoda. Tiskani primjerci u limitiranom broju također su dostupni u prostorijama Gradskog kotara Grad Split te ih građani mogu preuzeti radnim danima kod kotarsko-komunalnog redara - napominje Vinka Marinković. ●

Krovovi i dimnjaci u centru grada

BOJIDAR VUKIČEVIĆ/CROPIX